

Створення інклюзивного університетського клімату

Еллана Молчанова

кандидат економічних наук, доцент
начальник відділу грантових проєктів
Державного торговельно-економічного університету

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatIUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Всеукраїнський форум
«ДНІ ОСВІТНЬОГО
ЛІДЕРСТВА»
2 червня 2023

Виклики сьогодення

Державні витрати на освіту, % до ВВП

	1970	1980	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Austria	4,1	5,0	5,0	5,1	5,3	5,3		5,4	5,3		6,1	6,1	5,6	5,6	5,5	5,4	5,3	5,2	5,2	5,1	5,3	5,7	5,7	5,6	5,5	5,5	5,4	5,5	5,5	5,4	5,2	5,2	5,1	
Belgium		5,3				5,4	5,4	3,0	3,0										5,8			6,3	6,5	6,4	6,4	6,3	6,6	6,6	6,5	6,5	6,4	6,4	6,3	6,7
Bulgaria		3,5	4,5	5,4	5,3	5,0	4,2	2,4	2,2		2,7			3,4	3,4	4,0	2,3	4,1	3,9	3,7	4,2	4,3	3,9	3,5	3,5	4,1	4,1	3,9	3,4	4,1	4,0	4,2	4,0	
Czechia					3,8	4,2	4,6	4,5	4,2		3,6	3,7	3,6	3,7	4,0	4,1	4,0	3,9	4,2	3,8	3,7	4,1	4,0	4,2	4,2	4,0	4,0	5,8	5,6	3,8	4,3	4,5	5,1	
Germany						4,4	4,3	4,4	4,5		4,5									4,3	4,4	4,4	4,9	4,9	4,8	5,0	4,9	4,9	4,9	4,8	4,9	5,0	5,1	4,7
Denmark	6,0	5,9		5,6		7,8	7,5	7,5	7,9		8,1	7,9	8,1	8,2	8,2	8,1	8,2	8,1	7,7	7,6	7,5	8,4	8,6	8,5	7,2	8,5	7,6	7,0	7,5	7,8	6,8	6,9	6,4	
Spain	1,8		3,6	3,7	3,8	4,2	4,5	4,4	4,5		4,3	4,3	4,2	4,1	4,1	4,2	4,2	4,1	4,2	4,3	4,5	4,9	4,9	4,9	4,5	4,4	4,3	4,3	4,2	4,2	4,2	4,2	4,6	
Estonia								5,9	6,1	6,3	6,2	6,7	5,3	5,2	5,4	5,3	4,9	4,8		4,6	5,5	6,0	5,5	5,0	4,7	4,8	4,4	5,1	5,2	5,0	5,3	5,3	6,6	
Finland	5,4	4,8	5,3	6,3	6,5	7,5	6,9	6,8	6,9			5,9	5,7	5,8	6,0	6,2	6,2	6,0	5,9	5,7	5,8	6,5	6,5	6,4	7,1	7,1	7,1	7,0	6,9	6,4	6,3	6,4	5,9	
France	3,4	4,3	4,5	4,8	4,7	5,4	5,6	5,8	5,8		5,7													5,7	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5	5,4	5,5	5,4	5,4	5,5
Greece	1,5		2,0	1,9							2,9	3,0	3,2	3,4	3,4	3,4	3,7	4,0						4,1	4,4	4,5	4,5	4,3	3,7	4,0	3,5	3,6	3,6	4,4
Croatia															3,8	3,8	3,8			3,9	4,3	4,4	4,2	4,1	4,8	4,5	4,9	4,9	4,7	3,9	3,9	3,9	5,5	
Hungary				5,9	6,1	5,9	5,8	4,8	4,3		4,4	4,6	4,9	4,9	5,2	5,8	5,3	5,3	5,3	5,1	5,0	4,9	4,7	4,6	4,1	4,2	4,6	4,5	4,6	4,6	4,6	4,2	4,8	
Ireland		5,3	4,6	4,8	5,0	5,1	5,2	4,9	4,8		4,3	4,1	4,1	4,1	4,1	4,2	4,5	4,5	4,5	4,7	5,5	6,2	6,1	5,8	5,8	5,3	4,9	3,8	3,7	3,5	3,4	3,3	3,1	
Italy	3,4					4,7	4,4	4,3	4,4		4,5	4,5	4,3	4,7	4,4	4,5	4,4	4,2	4,5	4,1	4,4	4,5	4,3	4,1	4,1	4,1	4,1	4,1	3,8	4,0	4,3	4,1	4,3	
Lithuania								4,8	4,8	5,5	6,1			5,8	5,8	5,1	5,2	4,9	4,8	4,6	4,8	5,6	5,3	5,1	4,8	4,6	4,5	4,2	4,0	3,8	3,9	4,0		
Luxembourg	2,3	4,6						3,7	3,5					3,5										5,3	5,1	3,9	3,9	3,9	3,8	3,5	3,5	3,6	3,7	5,0
Latvia								5,3	5,5	5,8	5,5	5,3	5,4	5,6	5,1	4,8		4,7	4,6	5,4	5,5	5,0	5,1	6,6	7,0	5,3	5,3	4,7	4,4	4,2	4,4	6,0		
Malta			3,8	3,9	4,3						4,2			4,1		4,4				5,9	5,5	5,1	6,3	7,7	6,3	7,6	7,0	5,0	5,1	4,7	5,1	5,0	5,9	
Netherlands	6,2	5,9	5,2	5,2		4,8	4,7	4,6	4,5		4,5	4,5	4,6	4,7	4,8	5,0	5,1	5,1	5,0	4,9	5,0	5,4	5,5	5,5	5,4	5,5	5,5	5,3	5,5	5,2	5,4	5,2	5,3	
Poland				3,9	4,2	4,2		4,3	6,3		4,9	4,6	5,0	5,3	5,4	5,3	5,4	5,4	5,2	4,9	5,0	5,0	5,1	4,8	4,8	5,0	4,9	4,8	4,6	4,6	4,6	4,7	5,2	
Portugal		3,1	3,6	4,1	4,3	4,8	4,7	4,6	5,1			5,0	5,2	5,3	5,3	5,3	5,0	5,1	4,9	4,9	4,7	5,6	5,4	5,1	4,9	5,3	5,1	4,9	4,8	5,0	4,7	4,6	5,0	
Romania									3,2				2,9	3,3	3,5	3,5	3,3	3,5	4,3	4,1	4,1	4,0	3,5	3,1	3,0	3,1	3,1	3,1	3,0	3,1	3,3	3,6	3,7	
Slovak Republic					5,4	4,4	3,7	4,3	4,1	4,1		4,1	3,9	3,9	4,2	4,2	4,1	3,8	3,7	3,5	3,5	4,0	4,1	3,9	3,9	4,1	4,2	4,6	3,9	3,9	4,0	4,3	4,6	
Spain								4,9						5,8	5,7	5,7	5,6	5,6	5,6	5,6	5,1	5,1	5,6	5,5	5,5	5,6	5,4	5,3	4,9	4,8	4,8	4,9	4,9	5,8
Sweden		6,5	5,2	5,4	5,3	5,5		6,1	6,8		7,1	6,8	6,7	6,6	6,9	6,8	6,7	6,5	6,4	6,2	6,3	6,7	6,5	6,4	7,5	7,6	7,6	7,4	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,2
Ukraine	4,6									5,5	4,4	3,6	4,0	4,5	5,2	5,4	5,1	5,8	6,0	5,9	6,2	7,1	7,4	5,9	6,4	6,4	5,9	5,7	5,0	5,4	5,3	5,4	5,4	

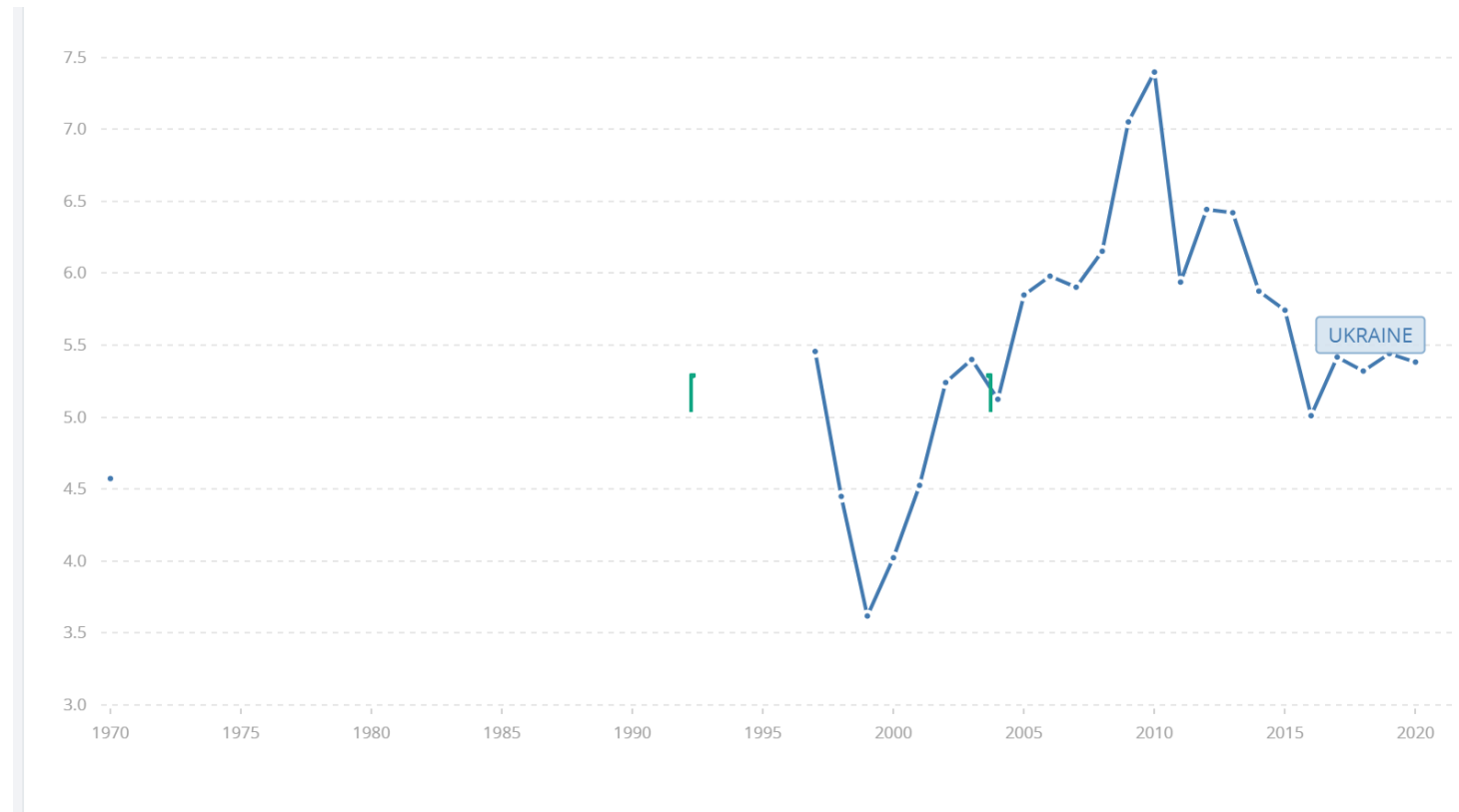
Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Виклики сьогодення

Державні витрати на освіту в Україні, % до ВВП

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Державні витрати на освіту, млн. дол.

	1960	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Austria	273,41	770,03	4067,87	8494,99	10999,84	10906,69	11495,49	13906,88	15824,62	16520,63	17308,00	20486,57	24757,66	22902,18	21937,08	23658,08	22709,97	23435,17	24150,00	20930,57	21262,76	21799,89	23718,28	22542,29	
Belgium		1418,27	0,00	0,00					21399,17				29823,22	33409,56	31134,09	30964,94	32738,32	32897,56	34388,48	34541,07	29874,88	30588,65	32083,28	34443,86	35954,25
Bulgaria			883,65	1120,24	448,27	480,26	655,86	490,55	1074,78	1165,94	1266,08	1876,12	2328,69	2007,05	1797,68	2005,11	2203,65	2278,69	2238,64	1728,27	2198,77	2394,80	2785,40	2784,20	
Czechia					2307,94	2684,37	3384,24	3996,00	4631,92	5753,87	6011,76	7088,51	9818,55	8366,86	8868,94	9689,18	8451,97	8393,82	12041,94	10442,85	7470,43	9328,72	11313,04	12829,45	
Germany										122243,21	130772,71	151956,94	183874,12	168641,83	164029,56	185837,80	174078,27	183741,27	188821,31	162481,30	169045,36	183648,16	203357,96	181191,33	
Denmark		1009,32	0,00	7737,37	13486,38	13534,37	14508,62	17900,52	20324,94	20443,09	21543,39	23880,25	29855,05	27496,81	27320,85	24898,33	27789,44	26232,15	24746,32	22630,68	24274,12	22560,25	24581,29	22106,62	
Spain	221,28	0,00	8457,79	20079,90	24600,33	25958,07	29579,46	37732,23	44305,09	48280,93	53618,00	66743,72	80157,14	72427,12	69639,50	66177,98	57640,17	58335,74	58804,05	50569,21	51905,28	54914,27	60196,17	63999,29	
Estonia					297,32	339,92	388,52	481,53	584,25	0,00	786,44	1231,12	1450,78	1083,31	979,00	1095,17	1115,02	1103,67	1370,11	1180,62	1194,33	1417,09	1623,70	2045,19	
Finland	282,81	548,09	2864,06	8963,63	7359,86	7793,72	8659,36	10569,64	11898,28	12146,39	12311,70	14947,10	18456,02	16488,62	16075,52	19700,31	18400,69	19273,16	19328,57	16069,19	15320,55	16042,98	17692,49	15788,68	
France	2134,17	6395,04	31655,74	61444,79	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	152832,31	145035,20	156336,38	147612,09	154992,43	156056,61	132181,26	134816,13	140324,22	149439,84	150087,86	
Greece	67,04	0,00	1162,78	1893,54	4389,36	4667,65	5300,53	7421,30	9551,70	0,00	0,00	0,00	0,00	13602,31	13177,87	12775,99	10833,13	10242,00	8621,04	7769,11	6715,93	7189,08	7608,40	9113,41	
Hungary						2033,51	2590,33	3228,76	0,00	0,00	4560,20	5960,92	6899,97	5503,13	5414,63	6780,27	5797,15	6705,36	6955,14	5904,82	4957,60	5592,18	6289,09	9084,97	
Ireland			0,00	2898,88	4941,25	5663,32	7447,19	8771,32	10338,42	11204,31	11918,88	13412,43	13619,94	11164,28	10122,21	9897,41	9448,72	10964,63	11647,40	13464,08	13800,36	15550,16	16346,13	19007,71	
Italy	0,00	6035,14	21956,49	56493,98	46870,30	47945,96	53687,38	70724,15	81637,32	84500,94	91929,36	120797,33	148279,47	133125,61	124514,12	132023,90	111486,32	104493,77	81264,97	68729,19	65871,89	66561,19	68921,02	62350,37	
Lithuania					535,91	542,41	647,65	823,62	959,02	1181,04	1239,04	1741,92	2162,23	1620,45	1528,10	1765,79	1778,77	1889,45	1977,08	1581,09	1741,24	2032,68	2201,29	2337,89	
Luxembourg					1241,45	1240,49	1209,50	1535,07	1710,60	1817,96	1971,81	2496,78	3286,59	2885,60	2874,46	2935,53	2751,11	2925,40	2908,51	2405,45	2371,83	2558,13	2820,24	0,00	
Latvia					281,72									1396,91	1227,40	1065,50	1100,27	1164,60	1182,63	950,28	979,12	1111,89	1280,70	1706,89	
Malta					235,49	244,00	237,36	265,36	0,00	300,16	314,06	425,31	502,03	438,19	458,27	634,50	662,07	557,25	614,16	516,58	509,52	572,43	676,98	938,83	
Netherlands			7477,10	12479,51		17880,86		25725,71			43651,99	46681,01	48263,52	54470,26	65215,53	57443,58	63584,01	61439,03	44822,34	38925,24	36471,59	42831,47	45593,04	53428,41	
Poland				3405,54	8093,71	9174,73	10034,07	11028,53	13034,60	15441,98	16841,09	21576,06	28983,30	24137,59	25987,50	28370,26	27369,56	28155,08	28831,27	26143,79	24324,14	28108,69	30380,36	31590,89	
Portugal				3063,11	6308,65	6551,24	7177,18	8848,82	10275,40	10272,29	10163,81	12126,78	13143,87	12387,58	11488,88	11838,10	10747,69	11175,73	11058,15	9238,72	9409,85	10217,44	11314,11	12455,32	
Romania				1587,63	1988,25	2124,25	2432,99	2917,14	3804,08	4831,74	6005,33	8198,68	11922,59	9423,34	8711,17	9533,26	9442,04	9724,85	9757,02	8486,60	9293,27	9824,70	11265,63	12576,07	
Slovak Republic					955,15	1078,53	1250,94	1554,33	2010,53	2704,86	2936,52	3546,70	4037,34	3123,26	2790,83	2961,51	2887,67	3087,99	3154,32	2649,15	2784,39	3199,25	3803,12	3901,08	
Slovenia				798,54	886,28	988,82	1215,49	1293,98	1342,42	1391,00	1692,77	2234,75	2053,51	1887,45	1998,46	1902,26	2048,18	2295,90	1686,74	1765,05	1930,24	2324,48	2504,69		
Spain					34446,76	35615,92	40422,73	51221,18	59910,74	64500,33	64489,70	75314,46	90649,52	82709,04	78802,71	83219,34	71612,45	71733,20	67349,94	57327,85	58970,59	64820,08	69809,72	80312,84	
Sweden		2490,12	7406,11	14254,41	17393,50	16784,34	18122,87	22277,26	25057,32	24961,90	26111,59	31167,77	34943,66	28473,96	31567,99	43269,30	42050,70	44445,82	43320,82	38481,94	39029,03	41338,38	42428,52	38279,16	
Ukraine					1465,20	2059,85	2373,73	2664,88	3931,17	5336,03	6603,93	9150,73	13263,25	8991,36	8384,63	10909,62	11722,25	11191,69	7666,51	4560,45	5057,17	5963,13	7122,17	8282,47	

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Виклики сьогодення

1. Фінансова автономія
2. Фінансування науково-дослідницьких робіт
3. Непрофесійність експертів (кількість експертів, які самі підготували акредитаційну справу та пройшли акредитацію)
4. Монополія НАЗЯВО
5. Відсутність поняття «гарант» та нормативне регулювання
6. Збільшення кількості освітніх програм в межах одного університету
7. Структура Програми / робочої програми не змінювалася 20 років
8. Відсутній моніторинг прибутковості та ефективності освітніх програм
9. Збільшення аудиторних годин (відсутність індивідуальних годин, керівництво бакалаврським роботами 3 години, магістерськими 4 години, курсові в структурі дисциплін, без врахування годин)

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

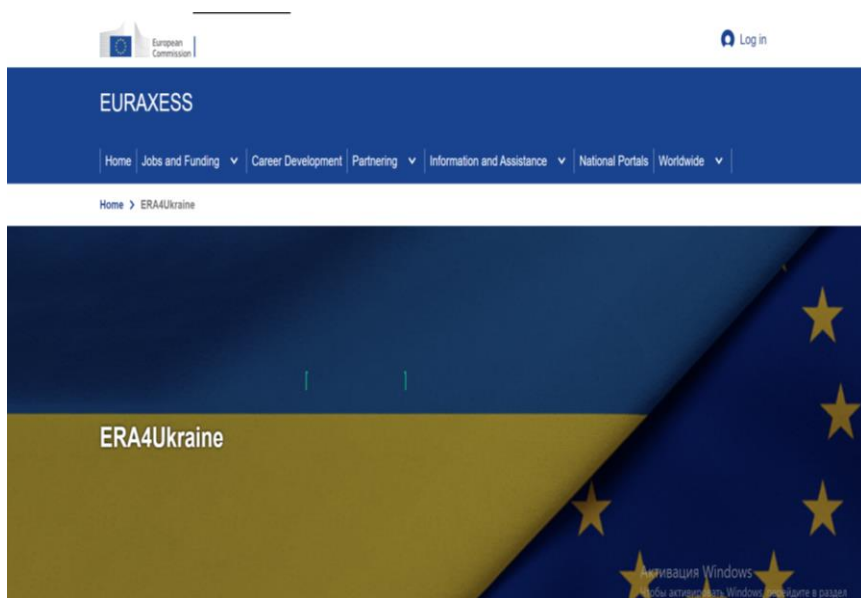

Виклики сьогодні

10. Відтік студентів та НПП

11. Відсутня мотивація для повернення в Україну (збільшення кількості фінансування на дослідницькі гранти)

12. Комунікація між урядом та грантодавцями: як вам допомогти?!

The European Union, its Member States and Europeans across the continent are mobilised in support of people fleeing the war in Ukraine. We are working on all fronts to support Ukraine with assistance, humanitarian aid and civil protection. This specific initiative wants to support researchers of Ukraine by providing them with an overview of all existing actions at European and national levels.

#StandWithUkraine

This information is also available in:

[Ukrainian | українська](#)

Click [here](#) to access dedicated job offers in ERC.

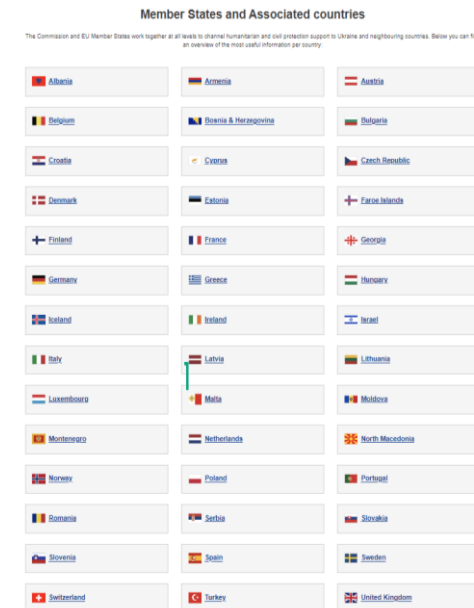
[View offers](#)

Click here to access the Horizon4Ukraine initiative on the Funding & Tender portal:

[Horizon4Ukraine](#)

Click below to read all ERA4Ukraine news

[View news](#)

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Чим будемо займатися

1. Об'єднання ЗВО
2. Набір студентів
3. Рейтингами

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatIUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Контингент

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Розподіл кількості учнів, слухачів та студентів закладів освіти України за Міжнародною стандартною класифікацією освіти МСКО 2011

Рівні освіти за МСКО		2010/11 ¹	2011/12 ¹	2012/13 ¹	2013/14 ¹	2014/15 ²	2015/16 ²	2016/17 ²	2017/18 ²	2018/19 ²	2019/20 ²	2020/21 ²	2021/22 ²
назва	код												
Дошкільна освіта	Вихованці закладів дошкільної освіти	1 272 745	1 354 394	1 428 390	1 470 817	1 294 891	1 291 207	1 300 129	1 303 787	1 278 237	1 230 398	1 150 545	1 111 358
Початкова освіта	Учні 1 – 4 класів	1 563 396	1 584 382	1 638 497	1 685 030	1 536 578	1 599 250	1 644 263	1 676 550	1 724 664	1 724 705	1 722 098	1 695 406
Перший етап середньої освіти	Учні 1 – 4 класів	2 100 395	1 988 313	1 926 819	1 909 631	1 714 321	1 708 172	1 743 530	1 796 094	1 845 424	1 914 425	1 984 601	2 031 830
Другий етап середньої освіти	Учні 10 – 11 (12) класів професійної (професійно-технічної) освіти	828 394	912 231	876 906	801 834	655 977	617 692	591 448	580 754	599 124	625 026	631 821	633 977
Післясередня не вища освіта		175 587	152 461	151 934	148 126	122 427	117 922	106 831	92 289	83 414	76 998	77 539	77 526
Короткий цикл вищої освіти	Студенти закладів фахової передвищої та вищої освіти, які здобувають ступінь вищої освіти "Молодший бакалавр"	566 194	567 372	571 228	567 013	452 292	427 471	408 732	398 721	383 710	355 994	356 963	370 027
Бакалаврат або його еквівалент	Студенти закладів фахової передвищої та вищої освіти	1 433 590	1 270 327	1 153 791	1 072 194	890 277	855 683	800 450	774 076	746 330	726 336	702 915	692 516
Магістратура або її еквівалент	Студенти закладів вищої освіти, які здобувають ступінь вищої освіти "Магістр"	491 504	473 858	445 122	413 471	346 657	322 116	377 572	365 768	392 210	357 376	247 633	266 445
Докторантура або її еквівалент	Здобувачі наукового ступеня вищої освіти "Доктор філософії"	36 214	35 823	35 454	33 313	30 031	30 308	27 755	26 432	23 974	26 358	25 668 ³	26 389 ³

¹Включаючи учнів, слухачів та студентів закладів освіти Автономної Республіки Крим та м.Севастополя.

²Без урахування учнів, слухачів та студентів закладів освіти тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у

³Без урахування здобувачів вищої освіти наукового ступеня доктора наук.

Акти
Чтобы

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

рік народження	Кількість живонароджених, тис. осіб	рік вступу	Кількість осіб, прийнятих на навчання (коледжі, технікуми, училища), тис. осіб	%	Кількість осіб, випущених (коледжі, технікуми, училища), тис. осіб	Кількість осіб, прийнятих на навчання (університети, академії, інститути), тис. осіб	%	Кількість осіб, випущених (університети, академії, інститути), тис. осіб
1991	630,8	2008	114,4	18,1	118,1	425,2	67,4	505,2
1992	596,8	2009	93,4	15,7	114,8	370,5	62,1	527,3
1993	557,5	2010	129,1	23,2	111,0	392,0	70,3	543,7
1994	521,6	2011	105,1	20,1	96,7	314,5	60,3	529,8
1995	492,9	2012	99,8	20,2	92,2	341,3	69,2	520,7
1996	467,2	2013	93,9	20,1	91,2	348,0	74,5	485,1
1997	442,6	2014	69,5	15,7	79,1	291,6	65,9	405,4
1998	419,2	2015	63,2	15,1	73,4	259,9	62,0	374,0
1999	389,2	2016	60,6	15,6	68,0	253,2	65,1	318,7
2000	385,1	2017	59,1	15,3	61,2	264,4	68,7	359,9
2001	376,5	2018	53,5	14,2	55,5	256,8	68,2	357,4
2002	390,7	2019	47,1	12,1	50,2	250,1	64,0	333,6

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

«Поняття інклюзії (англ. inclusion - включення; франц. inclusif - той, хто включає в себе; лат. include - заключаю, включаю) означає процес активного включення в суспільні стосунки всіх громадян, незалежно від їхніх фізичних, інтелектуальних, культурних, мовних, національних та інших особливостей»

Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.

«Інклюзивне навчання здобувачів освіти базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників»

ЗАКОН УКРАЇНИ Про повну загальну середню освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст.226) Стаття 20. Інклюзивне навчання.

Згідно з Д. Мітчелом, окрім деяких спеціальних стратегій, «учням з особливими потребами потрібне просто гарне викладання, за умови, що воно адаптоване до їх когнітивних, емоційних і соціальних особливостей».

Mitchell D. What really works in special and inclusive education: using evidence-based teaching strategies. second edition. Routledge: 2014. 453 p.

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Інклюзивність це ...

1. Забезпечення рівних можливостей і доступу до ресурсів і послуг кожному.
2. Визнання різноманітності (культурні, сексуальні, релігійні, етнічні тощо).
3. Доступність до фізичних просторів, продуктів та послуг всіх людей не зважаючи на їх відмінності.
4. Справедливе забезпечення та ставлення до людей, не залежно від їх походження чи особистості.
5. Усвідомлення та розуміння досвіду та потреб інших.
6. Створення доброзичливого та інклюзивного середовища.
7. Прийняття та цінування відмінностей, а не прагнення виключити або дискримінувати тих, хто відрізняється.
8. Створення відчуття причетності та забезпеченні рівних можливостей.

Інклюзивне середовище це ...

1. Середовище рівних можливостей.
2. Середовище де розуміють всіх.
3. Місце, де створено умови для безбар'єрного пересування осіб з особливими потребами.
4. Середовище в якому панує розуміння та увага до потреб і досвіду різних людей, а також намагання створити прийнятне та відкрите середовище.
5. Середовище в якому створено все для забезпечення фізичного, інформаційного та соціального доступу до приміщень, товарів та послуг для всіх людей.
6. Середовище в якому панують повага і підтримка різних особистостей, зокрема тих, хто має відмінності від більшості.
7. Середовище яке може забезпечити більш ефективну роботу команди або організації, адже різноманітність у складі групи може призвести до більш творчого та інноваційного підходу до розв'язання проблем. .

Згідно Бюджетного Кодексу України, субвенція в 2020 році спрямована на **надання державної підтримки для здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами таких категорій:**

- сліпих;
- зі зниженим зором;
- глухих;
- зі зниженим слухом;
- з важкими порушеннями мовлення;
- із затримкою психічного розвитку;
- з порушеннями опорно-рухового апарату;
- з порушенням інтелектуального розвитку;
- зі складними порушеннями розвитку (зокрема й з розладами аутистичного спектра, зниженим зором і інтелектуальними порушеннями, зниженим слухом і інтелектуальними порушеннями, порушення опорно-рухового апарату і інтелектуальні порушення).

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Інклюзивна освіта включає три аспекти

Розробка інклюзивної
політики

Розвиток інклюзивної
практики

Створення
інклюзивної культури

Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища

Універсальний дизайн (UNIVERSAL DESIGN) — це стратегія, спрямована на те, щоб проектування і компоненти будь-якого середовища, виробів, комунікацій, інформаційних технологій чи послуг були однаково доступні чи зрозумілі всім та відповідали вимогам спільного користування.

Універсальний дизайн є економічно ефективним підходом, бо задовольняє потреби всіх користувачів уже на початковому етапі розроблення та проектування, таким чином уникаючи майбутні нераціональні витрати.

Безбар'єрне освітнє середовище передбачає доступність закладу освіти яка забезпечується:

- фізичною можливістю і зручністю потрапляння до закладу освіти;
- фізичною безпекою при пересуванні в закладі освіти, прилеглою територією, під час отримання освітніх послуг;
- можливістю вільного отримання інформації про заклад освіти й освітні послуги, що надаються; вільною навігацією (орієнтуванням) у закладі освіти та прилеглою територією.

Міжнародні документи які є підставою для створення інклюзивного середовища

- ✓ Загальна декларація прав людини (1948)
- ✓ Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти (1960)
- ✓ Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права (1966)
- ✓ Конвенція про права дитини (1989)
- ✓ Всесвітня декларація про освіту для всіх (1990)
- ✓ Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю (1993)
- ✓ Саламанська декларація (1994)
- ✓ Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю (2006)
- ✓ Інчхонська декларація (2015)

Нормативно- правова база з питань інклюзивної освіти в Україні

- ✓ Конституції України (1996)
- ✓ Закону України «Про освіту»(2017)
- ✓ Закон України про вищу освіту (2014)

Постанови Кабінету Міністрів України:

- ✓ • Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957 «Про затвердж Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти»
- ✓ • Постанова Кабінету Міністрів України від 4 квітня 2019 р. № 530 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти
- ✓ • Постанова Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 636 « Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»
- ✓ • Постанова Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 635 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти»

Постанова Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 635 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти»

2. У цьому Порядку терміни вживаються в такому значенні:

здобувачі освіти з особливими освітніми потребами - особи з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в закладах вищої освіти;

інклюзивна група - група у закладі вищої освіти, де поряд із іншими здобувачами освіти навчаються одна або більше осіб з особливими освітніми потребами.

4. Організація освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в закладах вищої освіти передбачає:

- створення **інклюзивного освітнього середовища**;
- застосування принципів **універсального дизайну** в освітньому процесі;
- приведення території закладу вищої освіти, будівель, споруд та приміщень у відповідність з вимогами державних будівельних норм, стандартів та правил.

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatIUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

I

Інклюзія

Міф:

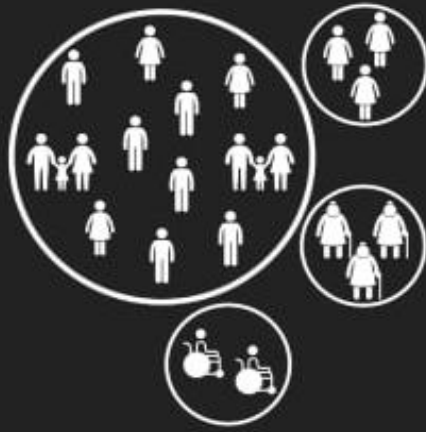
"Інклюзія стосується виключно людей з інвалідністю"

Насправді, ні. Інклюзія можуть потребувати не лише люди з інвалідністю, а й будь-яка людина в певних життєвих ситуаціях. Наприклад, батьки з немовлятами або внутрішньо переміщені особи.

Інклюзія - це процес включення ВСІХ громадян в соціум. Не сегрегація (окремо "всі", окремо певні групи), не інтеграція (ви всередині соціуму, але все ж таки в окремо виділеній площині), а саме інклюзія (кожен і кожна є рівноправним членом/членкинею суспільства).

Відсутність інклюзії

Сегрегація

Інтеграція

Інклюзія

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

За визначенням ЮНЕСКО **інклюзивна освіта** – це процес звернення і відповіді на різноманітні освітні потреби дітей через забезпечення їхньої участі у навчанні, культурних заходах і житті громади та зменшення виключення в освіті ЮНЕСКО сприяє інклюзивній освітній системі, яка усуває бар'єри, що обмежують участь та досягнення всіх учнів, поважає різноманітні потреби, здібності та особливості та усуває всі форми дискримінації у навчальному середовищі. Конвенція ЮНЕСКО проти дискримінації в освіті (1960 р.) забороняє будь-яке виключення або обмеження можливостей освіти на основі соціально обумовлених чи сприйманих відмінностей, таких як стать, етнічне/соціальне походження, мова, релігія, національність, економічний стан, здібності.

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatIUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Інклюзивні групи - групи, в яких навчаються з **різним етнічним/соціальним походження, розмовляють на різних мовах, мають різні національності, економічний стан та здібності**

В Україні термінологія «**діти з особливими потребами**», «**діти з особливими освітніми потребами**» досить вживана, але поширюється лише на дітей з порушеннями **психофізичного** розвитку, і саме вони ідентифікуються як діти з особливими освітніми потребами та ті, що потребують інклюзивної освіти .

- діти з інвалідністю;
- діти-біженці;
- діти-мігранти;
- **ВПО**
- діти, що належать до етнічних, релігійних і мовних меншин;
- діти з неблагополучних та малозабезпечених сімей;
- безпритульні діти;
- діти із захворюваннями ВІЛ/СНІД;
- діти-сироти
- **діти з багатодітних сімей**

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

[home](#) [blog](#) [about us](#) [about inclusion](#) [resources](#) [training](#) [support us](#) [contact us](#)

Centre for Studies on Inclusive Education

supporting inclusion, challenging exclusion

ENHANCED BY Google

Support our work

If you like what we do, you can help us do more.

[resources](#)

[→ free resources](#)

Index for Inclusion: developing learning and participation in schools

- [Introduction](#)
- [Definitions](#)
- [Using the materials](#)
- [Sample indicators and questions](#)
- [The two authors introduce the Index](#)
- [Translations of the Index](#)

Індекс

А. Створення інклюзивних культур

А.1 Створення спільноти;

А.2 Впровадження інклюзивних цінностей;

Б. Розробка стратегії інклюзивного розвитку

Б.1. Забезпечення умов вступу для всіх бажаючих;

Б.2 Підтримки різноманітності;

В. Розвиток інклюзивних практик:

В.1 Організація навчання;

В.2 Мобілізація ресурсів.

<http://www.csie.org.uk/resources/inclusion-index-explained.shtml#indicators>

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

🗎 ЛЮДЯМ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

🌐 in English

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

🗎 ЛЮДЯМ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

🌐 in English

🗎 ЗВЧАЙНА ВЕРСІЯ 🌐 in English

A- A+

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ОСВІТА НАУКА ЗАКОНОДАВСТВО МІНІСТЕРСТВО ПРЕСЦЕНТР МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ
ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ ОСІБ З ТОТ ТА ВПО КОНТАКТИ МОН ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Пошук 🔍

ДІЗНАТИСЯ БІЛЬШЕ

УЧНЯМ ТА БАТЬКАМ

СТУДЕНТАМ ТА НАУКОВЦЯМ

ПЕДАГОГАМ ТА КЕРІВНИКАМ

УЧНЯМ ТА БАТЬКАМ

Українські Освітні Хаби
Запис до дитячого садочка

СТУДЕНТАМ ТА НАУКОВЦЯМ

Заклади вищої освіти
Студентські стипендії

ПЕДАГОГАМ ТА КЕРІВНИКАМ

Навчальні програми
Вивчайте англійську мову

UNIVERSITY OF
GOTHENBURG

University of Gothenburg

Listen

Contact

Swedish

Search

UNIVERSITY OF
GOTHENBURG

University of Gothenburg

Contact

Swedish

Search

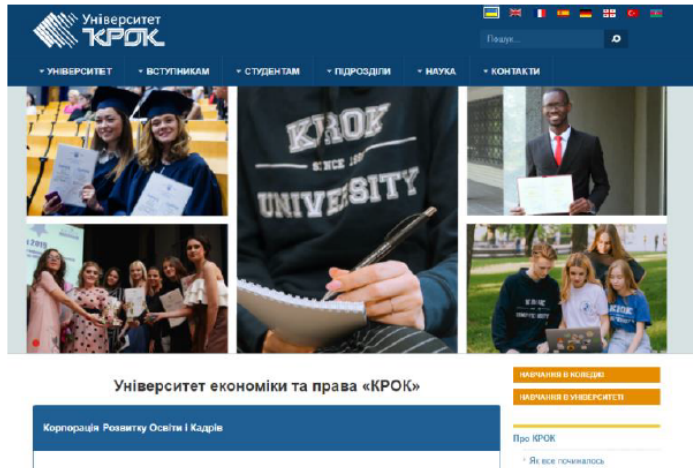

Міжнародний стандарт Web Content Accessibility Guidelines 2.1

- Рівень А вимагає, щоб веб-сайт мав базовий рівень доступності, що дозволяє людям з обмеженими можливостями користуватися основним контентом сайту. Наприклад, це може включати можливість збільшення розміру шрифту, простоту навігації та можливість використання клавішних комбінацій.
- Рівень AA вимагає більшого рівня доступності, що дозволяє більшій кількості користувачів з обмеженими можливостями отримати доступ до контенту веб-сайту. Наприклад, це може включати вимогу, щоб кольори, використовувані на веб-сайті, мали достатню контрастність, щоб бути читабельними для людей зі зниженим зором.
- Рівень AAA вимагає найвищого рівня доступності, що дозволяє користувачам з найбільш складними обмеженнями можливостей отримати доступ до контенту веб-сайту. Наприклад, це може включати вимогу, щоб веб-сайт був повністю придатний для використання з клавіатурою, щоб дозволити користувачам з фізичними обмеженнями контролювати веб-сайт за допомогою клавіш.

Університет економіки та права «КРОК»

<https://www.krok.edu.ua/ua/pro-krok>

Університет «КРОК» впровадив **проект «Дистанційна освіта для людей з інвалідністю»**, метою якого є розширення можливостей для здобуття вищої освіти людьми з особливими освітніми потребами.

Університет «КРОК» надає наступні можливості студентам з інвалідністю дистанційної форми навчання:

- супровід особи з інвалідністю в навчальному періоді, що передбачає оперативне реагування служби підтримки на виникнення у студента будь-яких питань, пов'язаних із навчанням.
- гнучка система оплати,
- допомога в оформленні необхідних документів для подання до місцевого / обласного відділення Фонду соціального захисту інвалідів України з метою відшкодування вартості навчання особі з інвалідністю.

Прикладу дизайну освітніх матеріалів

Для забезпечення якості читання дітьми зі зниженим зором, **текст** в книжках повинен займати **50–60 % площини сторінки**, інші 40–50 % сторінки повинні відводитися для **полів**. Поля в книзі забезпечують **необхідний контрастний фон** для друкованого тексту і відпочинок для читача зі зниженим зором під час читання при переході з одного рядка на інший, поля допомагають знайти наступний рядок. Розташування тексту та ілюстрацій на сторінках книги повинно бути таким:

- кожна нова тем./новий твір подається з нової сторінки;
- текст займає 25 % сторінки, а інша частина зайнята виразною кольоровою та чіткою ілюстрацією.

Рекомендована ілюстративність підручників і навчальних посібників для дітей зі зниженим зором – близько 30 %.

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Прикладу дизайну освітніх матеріалів

У процесі підготовки текстової інформації в книзі необхідно враховувати такі рекомендації:

- довжина рядка в середньому 23 знаки;
- чим довший рядок, тим більшим має бути й міжрядковий інтервал;
- у виданнях для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку не рекомендується відтворення тексту в декілька шпальт;
- забороняється застосування шрифтів вузького накреслення, шрифт має бути чітким, без прикрас;
- кегель шрифту основного тексту має складати не менше 18–20 пунктів;
- інтервал між словами має становити не менше кегля шрифту тексту;
- при написанні слів і чисел відстань між буквами і цифрами має складати близько 0,2–0,3 від їх ширини.

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Прикладу дизайну освітніх матеріалів

Шкідливими для залишкового зору при книжковому друці є:

- виворітний шрифт;
- кольорові фарби на кольоровому фоні для основного та додаткового відокремленого текстів);
- кольоровий і сірий фон у робочих зошитах, прописах на ділянках, передбачених для письма;
- текст, розміщений на двох та більше шпальтах;
- групи шрифтів вузького накреслення, медієвальні (зарубки шрифтів, що входять до цієї групи, плавно сполучаються з основними штрихами і, як правило, будуються як дуги кіл) шрифти;
- папір газетний; папір глянцевий; папір з білістю менше 70 % та більше 90 %;
- клейове (незшивне) скріплення блоків

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatiUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

[Головна](#) → [Для батьків](#) → [Інклюзивно-ресурсні центри](#)

ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНІ ЦЕНТРИ

Станом на травень 2020 року створено та працює 627 інклюзивно-ресурсних центрів.

До інклюзивно-ресурсних центрів можуть звернутись батьки, які відчують занепокоєння щодо розвитку дитини віком від 2 до 18 років, незалежно від наявності в дитини інвалідності чи встановленого діагнозу.

700

ІРЦ створено в Україні

359790

Подано заяв до ІРЦ

340224

Створено висновків

7608

Закладів з інклюзивним навчанням

<https://knute.edu.ua/blog/read/?pid=44714&uk>

<https://www.facebook.com/groups/935596751018808>

ellana.molchanova@gmail.com
e.molchanova@knute.edu.ua

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatIUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

Дякую за увагу!

Co-funded by
the European Union

Creating Inclusive University Climate
101084925 — CreatIUC — ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH

